

UNAPREĐENJE MEĐUETNIČKE SARADNJE U ZVEČANU

Ovaj rad je objavljen u okviru projekta „Promovisanje međuetničkog dijaloga u lokalnoj samoupravi“, koji finansira Nacionalna zadužbina za demokratiju (NED), a sprovodi Centar za zastupanje demokratske kulture (ACDC). Stavovi izraženi u ovoj publikaciji isključivo su stavovi autora istraživanja i nisu nužno stavovi Nacionalna zadužbina za demokratiju (NED).

Jun 2023

SADRŽAJ

05

POZADINA

12

METODOLOGIJA

15

GLAVNI
ZAKLJUČCI

29

ZAKLJUČAK

31

PREPORUKE

POZADINA

Zvečan je grad koji se nalazi u severnom delu Kosova. Etnički sastav opštine Zvečan je pretežno srpski. Pored Srba, u opštini žive i druge etničke grupe, kao što su Albanci, Bošnjaci, Romi i drugi, iako bi njihov broj mogao biti relativno manji u odnosu na srpsko stanovništvo. Dok većina albanskog stanovništva živi odvojeno u selima Lipa, Boljetin i Žaže, ostale etničke zajednice žive zajedno sa većinskim srpskim stanovništvom.

Trenutna podela među stanovništvom ostaje relevantno pitanje, uprkos odsustvu većih sukoba i značajnim naporima opštine da promoviše inkluzivnost među nevećinskim zajednicama. Međutim, i dalje postoji nedostatak smislene interakcije između različitih zajednica. Posebno je zabrinjavajući ograničen kontakt između mladih Srba i Albanaca, pošto obe grupe teže ka većim urbanim centrima, pri čemu je Mitrovica primarni fokus. S druge strane, čini se da je situacija relativno bolja u oblastima gde druge zajednice koegzistiraju sa srpskim stanovništvom.

Svrha ovog istraživanja je da se pozabavi i transformiše ova situacija podsticanjem povećane međuetničke saradnje i razumijevanja. Promoviranjem inicijativa koje olakšavaju međuetnički dijalog, saradnju i kulturnu razmenu, cilj nam je da premostimo jaz između zajednica i podstaknemo skladniji suživot.

Važno je priznati da je ovaj dokument nastao u periodu koji su obeležili značajni politički izazovi u opštini Zvečan. Uprkos ovim izazovima, upravo u takvim vremenima zajednički naponi ka promovisanju međuetničke saradnje postaju sve važniji. Prepoznavanjem i razumevanjem osnovnih problema, možemo raditi na pronalaženju zajedničkog jezika i stvaranju okruženja pogodnog za smislene međugrupne interakcije.

Kroz implementaciju ovog projekta, nastojimo promovirati međusobno poštovanje, njegovati međukulturnu svest i negovati odnose izgrađene na poverenju i razumevanju. Angažovanjem sa lokalnim organizacijama, obrazovnim institucijama i liderima zajednice, cilj nam je da razvijemo programe i aktivnosti koje olakšavaju angažman među zajednicama, podstiču uključivanje mladih i neguju osećaj zajedničke odgovornosti za boljitak celog regiona.

Pravni okvir mehanizama učešća na lokalnom nivou

Mehanizmi učešća na lokalnom nivou u kosovskim opštinama odnose se na različite procese i inicijative koje imaju za cilj da angažuju stanovnike u donošenju odluka, formulisanju politike i upravljanju na lokalnom nivou. Ovi mehanizmi su dizajnirani da podstiču učešće građana, promovišu transparentnost i obezbede da se glasovi i potrebe zajednice uzmu u obzir.

Jedan zajednički mehanizam učešća na lokalnom nivou u kosovskim opštinama je osnivanje lokalnih veća ili skupština. Ova tela se sastoje od izabраниh predstavnika koji služe kao most između stanovnika i lokalne samouprave. Lokalna veća obezbeđuju platformu za stanovnike da izraze svoje brige, predlože inicijative i učestvuju u procesima donošenja odluka koje direktno utiču na njihove zajednice.

Drugi mehanizam je korišćenje javnih konsultacija i sastanaka zajednice. Opštine organizuju ove događaje kako bi prikupile povratne informacije, mišljenja i sugestije od stanovnika o različitim pitanjima, kao što su urbano planiranje, razvoj infrastrukture ili socijalni programi. Javne konsultacije imaju za cilj da osiguraju da članovi zajednice imaju priliku da izraze svoje stavove i doprinesu procesu donošenja odluka.

Štaviše, kosovske opštine često koriste procese participativnog budžetiranja, gde stanovnici imaju direktnu reč o tome kako se dodeljuje deo opštinskog budžeta. Kroz participativno budžetiranje, stanovnici mogu predložiti i dati prioritet projektima i programima za koje veruju da su od suštinskog značaja za njihove zajednice. Ovaj mehanizam poboljšava angažman građana, odgovornost i transparentnost u donošenju finansijskih odluka.

Važno je napomenuti da efikasnost i obim mehanizama učešća na lokalnom nivou mogu varirati u različitim opštinama na Kosovu. Neke opštine mogu imati naprednije i sveobuhvatnije mehanizme učešća, dok su druge možda još u procesu razvoja ili jačanja takvih inicijativa. Ipak, sveukupni cilj je stvaranje inkluzivnih i participativnih upravljačkih struktura koje osnažuju stanovnike da aktivno doprinose razvoju i unapređenju svojih lokalnih zajednica.

Mehanizmi učešća na lokalnom nivou nude značajnu pomoć zajednicama brojčane manjine u bilo kojoj opštini u ostvarivanju njihovih ljudskih prava na obrazovanje, slobodu od diskriminacije, slobodu veroispovesti, zapošljavanje i pristup uslugama i socijalnoj zaštiti, između ostalog.

Na Kosovu, ključna tela koja deluju na lokalnom nivou da podrže sve zajednice u jednakom uživanju svog prava na učešće u javnim poslovima su:

Zamenik gradonačelnika za zajednice (ZGZ)

Zamenik predsedavajućeg Skupštine opštine za zajednice (ZPSOZ).

Odbori za zajednice (OZ),

Opštinske kancelarije za zajednice i povratak,

Važno je napomenuti da je u vreme pisanja ovog izveštaja (maj 2023. godine) situacija u opštini Zvečan bila veoma složena. Predstavnici srpske zajednice, koji su činili značajnu većinu funkcionera i radnika, napustili su kosovske institucije. Kao rezultat toga, opštinske strukture su praktično postale nefunkcionalne. Ovaj dokument govori o situaciji koja je postojala prije nedavnih nemilih događaja u opštini Zvečan, kada su opštinske strukture radile u normalnim uslovima.

Zamenik gradonačelnika za zajednice (ZGZ):

Proces imenovanja za zamenika gradonačelnika za zajednice (ZGZ) u opštinama u kojima najmanje 10 posto građana pripada nevećinskim zajednicama uključuje nekoliko ključnih koraka. Prije svega, gradonačelnik je odgovoran za predlaganje kandidata za poziciju ZGZ-a. Ovi kandidati tada moraju biti odobreni većinom glasova članova Skupštine opštine (SO) koji su prisutni i glasaju, uključujući većinu članova SO iz nevećinskih zajednica koji su prisutni i glasaju.

U slučaju upražnjenih ZGZ pozicija, iste treba popuniti u roku od 30 dana. Mandat ZGZ-a teče paralelno sa mandatom gradonačelnika. Pored toga, prema Administrativnom uputstvu, kandidati za ulogu ZGZ-a moraju imati prebivalište u opštini najmanje tri godine i treba da budu članovi manjinske grupe koja čini najveću manjinsku zajednicu u opštini.

Zamenik gradonačelnika za zajednice (ZGZ) služi kao vredna podrška gradonačelniku i daje savete i smernice o pitanjima koja se odnose na nevećinske zajednice. Njihova uloga također uključuje zagovaranje i potvrđivanje zahteva i zabrinutosti manjinskih zajednica pred opštinskim organima.

Imajući namenski ZGZ, opština ima za cilj da osigura da se interesi i potrebe nevećinskih zajednica popisno razmatraju i adresiraju u procesima donošenja odluka. Ova pozicija pomaže da se promoviše inkluzivnost, zastupljenost i efikasna komunikacija između lokalne uprave i različitih zajednica koje žive u opštini.

Zamenik predsedavajućeg Skupštine opštine za zajednice (ZPSOZ):

U opštinama u kojima najmanje 10 posto ili više stanovnika pripada zajednicama u brojčanoj manjini, pozicija zamenika predsedavajućeg Skupštine opštine za zajednice (ZPSOZ) ima poseban značaj. ZPSOZ se imenuje na osnovu kandidata iz nevećinske zajednice koji je dobio najveći broj glasova na otvorenoj listi kandidata za izbor u Skupštinu opštine. Uslov je da ZPSOZ mora biti član zajednice u brojčanoj manjini unutar opštine.

Uloga zamenika predsedavajućeg Skupštine opštine za zajednice (ZPSOZ) je da aktivno promovise dijalog među zajednicama i deluje kao zvanična fokalna tačka za rešavanje zabrinutosti i interesa nevećinskih zajednica tokom sastanaka Skupštine i u celokupnom radu Skupštine. Preuzimajući ovu poziciju, ZPSOZ igra ključnu ulogu u predstavljanju glasova i potreba nevećinskih zajednica u lokalnom zakonodavnom telu.

ZPSOZ deluje kao zastupnik, osiguravajući da se problemi sa kojima se suočavaju nevećinske zajednice prepoznaju i rešavaju putem odgovarajućih kanala. Omogućujući dijalog i aktivno učešće u procesima donošenja odluka u Skupštini, ZPSOZ nastoji da promovise inkluzivnost, zastupljenost i pravičan tretman za sve stanovnike, posebno one koji pripadaju nevećinskim zajednicama.

Odbor za zajednice (OZ):

Odbori za zajednice (OZ) služe kao važni opštinski mehanizmi koji se sastoje od predstavnika zajednica koje žive u opštini, kao i članova skupštine opštine. Ovi odbori imaju odgovornost da štite prava i interese zajednica koje predstavljaju.

Jedan od ključnih aspekata OZ je da sve zajednice koje žive u opštini moraju imati najmanje jednog predstavnika u ovim odborima. Ovo osigurava da su glasovi i perspektive svih zajednica uključeni i uzeti u obzir u procesima donošenja odluka u opštini.

Primarna uloga OZ-a je da pregledaju opštinske politike i akcije i daju preporuke kako bi se osiguralo da se prava i interesi zajednica poštuju i podržavaju. Aktivnim angažovanjem sa opštinskim vlastima, OZ doprinose oblikovanju inkluzivnih i odgovornih politika koje se bave različitim potrebama zajednica.

Kako bi se olakšala efikasna saradnja i stalni angažman, OZ se moraju sastajati najmanje jednom mesečno. Ovaj redovni raspored sastanaka omogućava

kontinuirani dijalog i razmenu ideja između članova odbora, predstavnika zajednica i članova skupštine opštine.

Kroz svoj rad, OZ igraju vitalnu ulogu u promociji učešća zajednice, jačanju saradnje među zajednicama i podsticanju osećaja vlasništva i osnaživanja među stanovnicima. Odbori služe kao platforma za konstruktivan dijalog i međusobno razumevanje, na kraju doprinoseći razvoju politika i akcija koje su inkluzivne, pravične i odgovaraju potrebama svih zajednica u opštini.

Opštinska kancelarija za zajednice i povratak (OKZP)

Opštinska kancelarija za zajednice i povratak (OKZP) igra ključnu ulogu na Kosovu radeći na sprovođenju sporazuma i instrumenata o pravima međunarodne zajednice, kao i lokalnog zakonodavstva, posebno Zakona o lokalnoj samoupravi i Zakona o zaštiti o promocija prava zajednica i njihovih članova.

Primarni cilj OKZP-a je da zaštiti i promoviše prava zajednica i njihovih pripadnika. Ovo uključuje osiguravanje jednakog pristupa uslugama, resursima i mogućnostima za sve članove zajednice, bez obzira na njihovo porijeklo ili pripadnost. Podržavajući ove principe, OKZP ima za cilj da stvori inkluzivno i pravično okruženje u kojem svaki pojedinac može u potpunosti da ostvari svoja prava i učestvuje u životu zajednice.

Pored toga, OKZP igra značajnu ulogu u omogućavanju održivog povratka raseljenih pojedinaca ili zajednica. To uključuje stvaranje neophodnih uslova i pružanje podrške kako bi se omogućio siguran i dostojanstven povratak, osiguravajući reintegraciju i dobrobit povratnika u njihovim zajednicama.

Aktivnim angažovanjem sa različitim zainteresovanim stranama, uključujući članove zajednice, lokalne vlasti i relevantne institucije, OKZP doprinosi razvoju i primeni politika i programa koji promovišu prava i dobrobit zajednica. Služi kao vitalna veza između zajednica i vlade, zalažući se za njihova prava, rešavajući njihove probleme i radeći na rešavanju pitanja vezanih za zajednicu.

Rad OKZP-a usklađen je sa međunarodnim standardima i obavezama, odražavajući širi cilj negovanja demokratskog i inkluzivnog društva koje poštuje i podržava prava svih članova zajednice.

Stanje mehanizama učešća na lokalnom nivou u opštini Zvečan.

Važno je napomenuti da je u vreme pisanja ovog izveštaja (maj 2023. godine) situacija u opštini Zvečan bila veoma složena. Predstavnici srpske zajednice, koji su činili značajnu većinu funkcionera i radnika, napustili su institucije. Kao rezultat toga,

opštinske strukture su praktično postale nefunkcionalne. Ovaj dokument se bavi situacijom koja je postojala prije nedavnih nemilih događaja u opštini Zvečan, kada su opštinske strukture radile u normalnim uslovima.

Zamenik gradonačelnika za zajednice (ZGZ)

Opština Zvečan je imala zamenika gradonačelnika, gospodina Florima Kelmendija, koji dolazi iz zajednica i duboko je posvećen zagovaranju prava i položaja zajednica i drugih ugroženih grupa. Njegova posvećenost služenju na ovoj poziciji u više mandata naglašava njegovu trajnu posvećenost promicanju inkluzivnosti i rešavanju potreba marginalizovane populacije.

Imati zamenika gradonačelnika koji razumie specifične izazove i brige sa kojima se suočavaju zajednice i ranjive grupe može značajno doprinijeti stvaranju pravednije i inkluzivnije opštine. Uloga g. Kelmendija pruža vrednu platformu za jačanje glasova ovih zajednica, osiguravajući da su njihova prava zaštićena, a njihovi interesi zastupljeni u procesima donošenja odluka.

Zamenik predsedavajućeg Skupštine opštine za zajednice (ZPSOZ).

Opština Zvečan je imala zamenicu predsedavajućeg Skupštine opštine za zajednice (ZPSOZ) po imenu Selvete Kelmendi, koja dolazi iz albanske zajednice. Njen izbor na ovu funkciju, u skladu sa propisanim procedurama, pokazuje posvećenost inkluzivnosti i zastupljenosti u opštini.

Kao zamenica predsedavajućeg Skupštine opštine za zajednice, Selvete Kelmendi igra ključnu ulogu u promovisanju dijaloga među zajednicama i služi kao formalna fokalna tačka za rešavanje zabrinutosti i interesa nevećinskih zajednica tokom sastanaka Skupštine i u njenom celokupnom radu. Njen položaj pruža priliku da se osigura da se glasovi i perspektive albanske zajednice, kao i drugih nevećinskih zajednica, uzmu u obzir u procesima donošenja odluka.

Odbor za zajednice (OZ)

Opština Zvečan je osnovala Odbor za zajednice (OZ) koji uključuje predstavnike različitih zajednica, odnosno srpske, albanske, bošnjačke, turske i crnogorske zajednice. Činjenica da je komitet sastavljen od predstavnika različitih zajednica pokazuje posvećenost inkluzivnosti i osigurava da su glasovi i perspektive različitih zajednica zastupljeni u procesima donošenja odluka.

Izbor predstavnika bosanske zajednice za predsedavajućeg OZ-a dodatno naglašava posvećenost opštine njegovanju saradnje i saradnje među zajednicama.

Pohvalno je napomenuti da su od šest predstavnika u odboru tri iz srpske i albanske zajednice, dok je po jedan predstavnik iz bošnjačke, turske i crnogorske zajednice. Pored toga, zastupljenost šest žena članica u komitetu ukazuje na posvećenost rodnoj ravnoteži i inkluzivnosti.

Iako OZ funkcioniše u formalno-pravnom smislu i održava redovne sastanke, spomenuto je da se odbor suočava sa ograničenjima kapaciteta. Međutim, spremnost članova odbora da se uključe u svoj rad i budu aktivni je pozitivan znak. Pružanje stalne podrške i obuke članovima odbora biće od ključnog značaja za unapređenje njihovih sposobnosti i omogućavanje da efikasno obavljaju svoje funkcije.

Ulaganjem u razvoj i osnaživanje članova OZ, opština može ojačati kapacitet odbora za razmatranje politika, davanje preporuka i efikasno rešavanje potreba i zabrinutosti zajednica koje predstavljaju. Stalna podrška i mogućnosti obuke mogu pomoći članovima odbora da steknu neophodna znanja i veštine kako bi efikasnije doprineli procesima donošenja odluka i bolje služili svojim zajednicama.

METODOLOGIJA

Istraživanje sprovedeno u opštini Zvečan imalo je za cilj da proceni percepciju zajednica u ovoj oblasti o međuetničkim odnosima i saradnji. Istraživanje je koristilo kombinaciju metoda, uključujući anketu od vrata do vrata, fokus grupe i intervjue sa određenim članovima zajednice. Istraživanje je sprovedeno tokom marta 2023. godine. U istraživanju je učestvovalo ukupno 200 ispitanika, sa svakim od ciljanih naselja: Zvečan, Lipa, Boljetin i Žaže. Istraživanje je imalo za cilj da obuhvati perspektive pojedinaca iz različitih etničkih grupa, uključujući K-Srbe, K-Albance, K-Bosance i druge. Istraživanjem je osigurana zastupljenost svih zajednica, kao i jednaka zastupljenost muškaraca i žena, te građana svih starosnih grupa.

U aprilu 2023. godine održane su četiri fokus grupe. Ove grupne diskusije pružile su priliku ciljnim grupama unutar zajednica da izraze svoje stavove i podele svoja iskustva. Fokus grupe su uključivale pojedince iz različitih etničkih sredina, negujući raznolik i inkluzivan dijalog o međuetničkim odnosima i saradnji.

U maju 2023. obavljeno je deset intervjua. Ovi intervjui su bili usmereni na određene članove zajednice i imali su za cilj prikupljanje detaljnih uvida i gledišta o međuetničkim odnosima. Intervjui su možda uključivali pojedince koji predstavljaju različite etničke zajednice u Zvečanu.

Koristeći kombinaciju kvantitativnih i kvalitativnih istraživačkih metoda, studija je imala za cilj da obuhvati sveobuhvatno razumevanje percepcija i iskustava zajednica u pogledu međuetničkih odnosa i saradnje u opštini Zvečan. Dizajn istraživanja osigurao je učešće pojedinaca iz različitih etničkih grupa, jednaku zastupljenost polova i uključivanje građana u različite starosne grupe.

Demografski podaci ankete:

Pol:	42% žena
	58% muškaraca
Starost:	34% ispod 25 godina
	57% između 26-59 godina
	9% starije od 60 godina

Etnička pripadnost: 39% K-Albanci

47% K-Srba

6% K-Bosanca

8% ostali (goranci, crnogorski, turski, RAE)

Radni status: 19% studenata

15% nezaposlenih

34% zaposlenih u javnosti,

21% zaposleno u privatnom sektoru

4% zaposlena u NVO

4% vlasnik vlastitog posla

3% penzioner

Demografski podaci Fokus grupe:

Održane su 4 fokus grupe sa 40 učesnika (19 muškaraca i 21 žena).

Etnička pripadnost: 10 Albanaca,

19 Srba,

6 Bosanaca,

5 Druge zajednice

Intervjui:

Pored anketa i fokus grupa, istraživanje je obuhvatilo i intervjue sa predstavnicima institucija koje rade sa zajednicama u opštini Zvečan. Ovi intervjui su imali za cilj prikupljanje uvida od ključnih aktera koji su aktivno uključeni u rad u zajednici. Angažovanjem sa ovim pojedincima, istraživanje je nastojalo da dobije sveobuhvatno razumevanje institucionalnih perspektiva, izazova i napora koji se odnose na međuetničke odnose i saradnju.

Nadalje, održani su sastanci sa svim članovima Odbora za zajednice, čime je osiguran direktan angažman sa predstavnicima odbora. Ovi sastanci su verovatno pružili priliku da se razgovara o ulozi, funkcijama i izazovima odbora, kao i da se sakupe njihova gledišta o međuetničkim odnosima i saradnji.

Istraživanje je obuhvatilo i sastanke sa potpredsednikom Skupštine koji dolazi iz zajednica. Ovaj angažman je omogućio razgovore o ulozi potpredsednika, njihovoj perspektivi o pitanjima koja se odnose na zajednicu, i njihovim naporima ka podsticanju međuetničkih odnosa i saradnje.

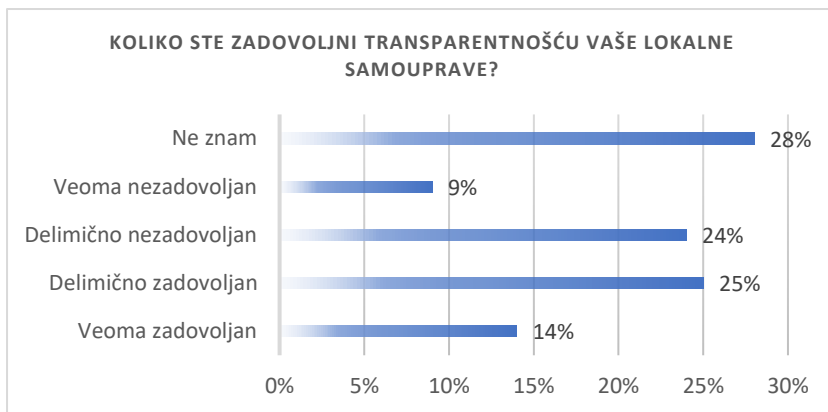
Dodatno, intervjuisani su i ugledni građani u naseljima obuhvaćenim projektom. Ovi pojedinci, verovatno prepoznati po svom aktivnom angažmanu u pitanjima zajednice, pružili su vriedne uvide i perspektive iz svojih zajednica. Njihov doprinos je možda bacio svetlo na dinamiku zajednice, izazove i potencijalna rešenja.

Uključujući intervjue sa predstavnicima institucija, članovima Odbora za zajednice, potpredsednicom Skupštine i uglednim građanima, istraživanje je imalo za cilj da prikupi različita gledišta i stekne sveobuhvatno razumevanje međunacionalnih odnosa i saradnje u opštini Zvečan. Ovi intervjui su pomogli da se sagledaju perspektive i iskustva ključnih pojedinaca koji igraju značajnu ulogu u radu u zajednici i procesima donošenja odluka.

GLAVNI ZAKLJUČCI

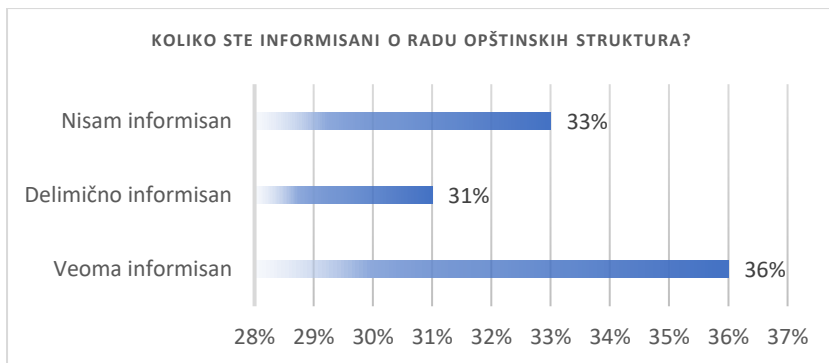
O radu i transparentnosti lokalne samouprave

U upitniku smo postavljali pitanja koja se odnose na to koliko su ljudi zadovoljni saradnjom i informacijama koje dobijaju od svoje opštine. Naš cilj je bio da odredimo upućene i informisane stanovnike ovih multietničkih područja. Slična pitanja postavljana su u fokus grupama i u intervjuima.

Rezultati ankete pokazuju da stanovnici opštine Zvečan imaju umeren nivo zadovoljstva transparentnošću opštine. Nema značajnih varijacija u rezultatima kada se analiziraju prema pojedinim etničkim grupama ili starosti ispitanika.

Naime, 39% učesnika ankete je izrazilo zadovoljstvo ili delimično zadovoljstvo transparentnošću lokalne samouprave. S druge strane, 33% ispitanika je izjavilo da je nezadovoljno ili djelimično nezadovoljno transparentnošću. Što se tiče informisanosti, 36% je izjavilo da je adekvatno informisano, dok je 31% navelo da je djelimično informisano.

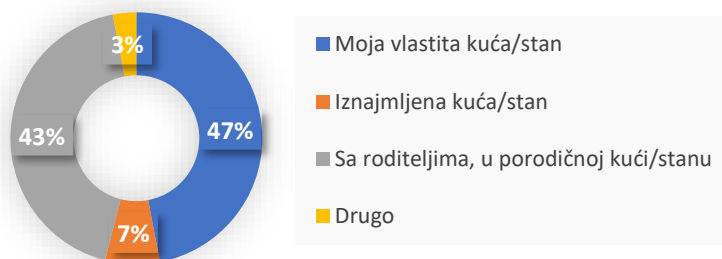

Slični nalazi proizašli su iz fokus grupa i intervjua. Učesnici su potvrdili svoju svijest o opšinskim aktivnostima i tekućim projektima. Međutim, istakli su nepostojanje doslednog mehanizma za komunikaciju sa stanovnicima naselja. Kao rešenje predložili su organizovanje redovnih sastanaka predstavnika opština sa stanovnicima multietničkih naselja, jer ova područja zahtijevaju posebnu i povećanu pažnju. Mlađi ispitanici su takođe izrazili zabrinutost zbog toga što se opštinska veb stranica ne ažurira redovno, dok su pripadnici albanske zajednice primetili nedostatak prevoda na albanski jezik na opštinskim platformama društvenih medija.

Percepcija životnih uslova

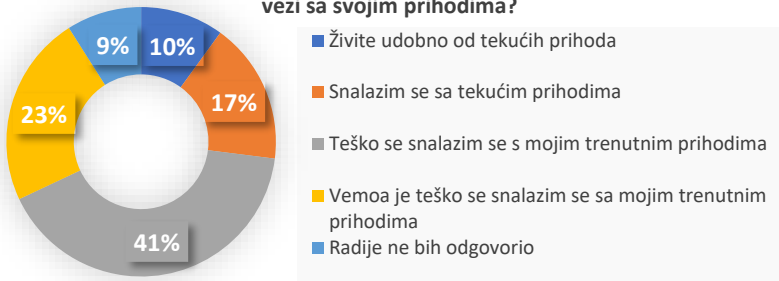
Da bi se procenila percepcija uslova života u naseljima opštine Zvečan, sprovedeno je istraživanje kako bi se prikupile informacije o stepenu zadovoljstva stanovnika i njihovim izgledima za budućnost. Glavni cilj je bio da se razumeju iskustva i percepcije stanovnika o njihovoj trenutnoj životnoj situaciji, kao i da se izmeri njihova percepcija napretka i razvoja unutar njihovih zajednica.

Šta od sledećeg najbolje opisuje vaše trenutne uslove života?

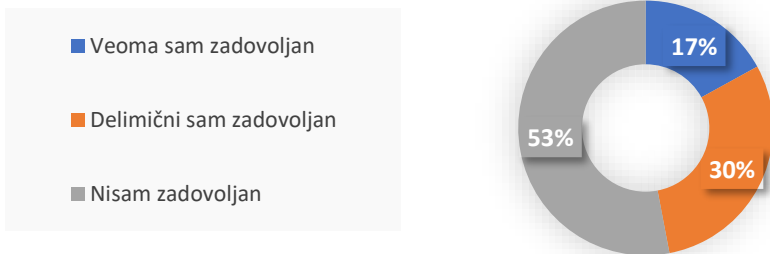

Kroz anketu, stanovnici su upitani o stepenu zadovoljstva ili nezadovoljstva svojim životnim uslovima. Ovo je omogućilo procenu ukupnog nivoa zadovoljstva među ispitanom populacijom. Dodatno, uključena su pitanja kako bi se stekao uvid u to kako stanovnici percipiraju život u svojim naseljima, uključujući sve znakove napretka ili razvoja koje su mogli primetiti.

Šta od sledećeg najbolje opisuje kako se trenutno osećate u vezi sa svojim prihodima?

Koliko ste zadovoljni životnim okruženjem u vašem naselju?

Cilj je bio da se dobije sveobuhvatan uvid u zadovoljstvo šticićenika njihovim životnim uslovima i da se identifikuju oblasti za potencijalno poboljšanje. Uzimajući u obzir njihove percepcije i izgleda za budućnost, istraživanje je imalo za cilj da informiše procese donošenja odluka i inicijative politike koje bi mogle poboljšati kvalitet života i podstaći pozitivno okruženje u ovim naseljima.

Provodeći istraživanje, istraživački tim je nastojao prikupiti vredne uvide koji bi mogli voditi buduće akcije i intervencije. Nalazi se mogu koristiti za rešavanje specifičnih izazova, implementaciju ciljanih poboljšanja i određivanje prioriteta inicijativa koje su usklađene s potrebama i težnjama stanovnika. Konačno, cilj je poboljšanje uslova

života, unapređenje razvoja i stvaranje pozitivnih pogleda na budućnost naselja u okviru opštine Zvečan.

Rezultati istraživanja ukazuju na značajno nezadovoljstvo uslovima života u naseljima opštine Zvečan, posebno među mlađom populacijom. Više od polovine ispitanika (53%) izrazilo je nezadovoljstvo životnom sredinom, dok je samo 17% izjavilo da je zadovoljno. Međutim, nivo nezadovoljstva bio je još veći među albanskim ispitanicima iz udaljenih sela, sa 73% ispitanika koji su izjavili da su nezadovoljni, a samo 9% je izrazilo zadovoljstvo.

Nadalje, većina ispitanika (90%) je navela da živi u vlastitom posedu ili sa roditeljima. To sugerise da se značajan deo stanovništva suočava s izazovima u postizanju samostalnih životnih aranžmana.

Evidentne su i finansijske poteškoće, jer je 64% ispitanika izjavilo da im je teško ili veoma teško upravljati svojim trenutnim prihodima. Ovaj nalaz ukazuje na ekonomske pritiske sa kojima se suočavaju stanovnici, što može dodatno doprineti njihovom nezadovoljstvu uslovima života.

Fokus grupe i intervjui su podržali ove nalaze, pri čemu su učesnici istakli prisustvo velikog broja ekstremno siromašnih građana kojima je potrebna socijalna i društvena pomoć. Takođe su izrazili stav da se nedovoljno radi na poboljšanju uslova života u multietničkim naseljima.

Nalazi ukazuju na to da se stanovnici, posebno albanske nacionalnosti, suočavaju sa izuzetno teškim životnim okolnostima. Ove poteškoće mogu doprinijeti raznim problemima, a posebno migraciji. Pitanje migracije će se dalje istraživati u istraživanju kako bi se steklo dublje razumevanje njihovih implikacija.

Nalazi istraživanja naglašavaju hitnu potrebu za pažnjom i delovanjem u rešavanju teških životnih uslova sa kojima se suočavaju stanovnici, posebno mlađa populacija. Rezultati zahtevaju ciljane intervencije i inicijative usmerene na poboljšanje uslova života, pružanje socijalne pomoći i pomoći u zajednici i stvaranje mogućnosti za održivi život.

MIGRACIJA

Razumevanje migracionih obrazaca i odnosa stanovnika prema njima važan je aspekt istraživanja sprovedenog u naseljima opštine Zvečan. Istraživanjem teme migracija, istraživanje je imalo za cilj da rasvetli u kojoj meri se migracije percipiraju kao problem unutar naselja i stekne uvid u stavove i perspektive stanovnika po ovom pitanju.

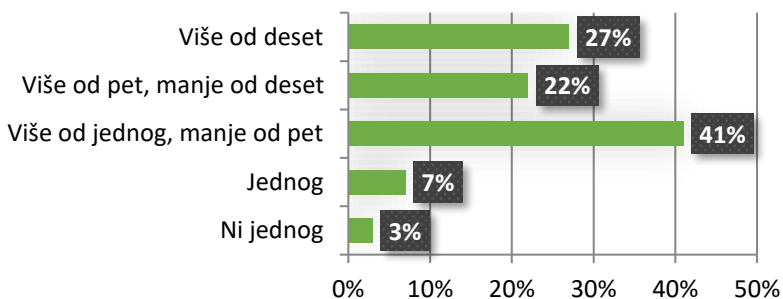
Kroz anketu i diskusije u fokus grupama postavljena su pitanja za procenu uticaja migracije na naselja i izazove koji su s njom povezani. Istraživanje je imalo za cilj da utvrdi u kojoj meri se migracija percipira kao problem i da identifikuje faktore koji utiču na migraciju među stanovnicima.

Osim toga, istraživanjem se nastojalo razumeti stavove stanovnika prema migracijama. Ovo uključuje njihovu perspektivu o razlozima migracije, njihove vlastite težnje i njihov pogled na budućnost naselja u odnosu na migraciju.

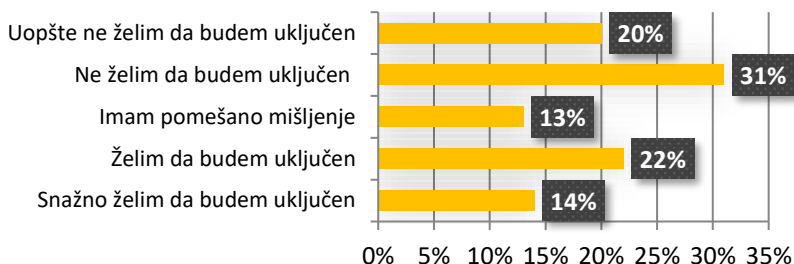
Baveći se ovim pitanjima, istraživanje je imalo za cilj da pruži sveobuhvatno razumevanje uloge migracije u naseljima i njenih implikacija na stanovnike. Nalazi mogu informisati kreatore politike i zainteresovane strane u razvoju strategija i inicijativa za rešavanje izazova povezanih sa migracijom, podržati potrebe stanovnika i stvoriti mogućnosti za održivi razvoj u naseljima.

Ispitujući pitanje migracije, istraživanje je imalo za cilj da doprinese holističkom razumijevanju društvene dinamike i izazova u naseljima, omogućavajući informirano donošenje odluka i razvoj ciljanih intervencija koje rešavaju brige i aspiracije stanovnika.

Koliko ljudi poznajete, koji su se odselili iz vašeg okruženja u poslednjih 5 godina?

U kojoj meri želite da se uključite u aktivnosti koje doprinose rešavanju problema u lokalnoj zajednici i društvu?

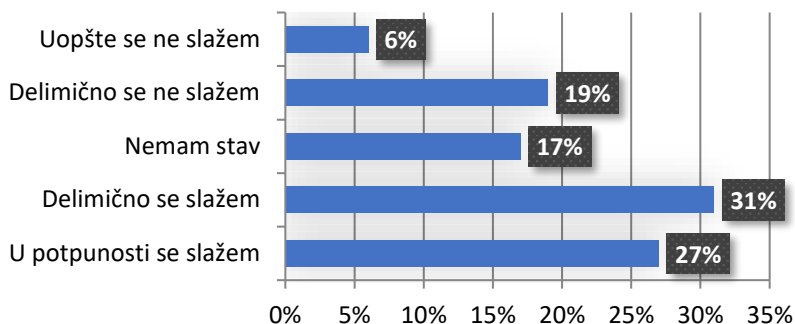
Nalazi u istraživanju ističu da je migracija značajan problem u naseljima opštine Zvečan. Loši uslovi života i nezadovoljstvo mladih identifikovani su kao faktori koji doprinose migraciji i odlasku mladih iz naselja.

Značajan procenat ispitanika, 27%, izvijestio je da poznaje više od deset ljudi koji su se iselili iz svog susjedstva u poslednjih pet godina. Uz to, 32% ispitanika je priznalo da razmišlja o napuštanju ili iseljavanju iz naselja u poslednjih dvanaest meseci. Zabrinjava činjenica da je većina ispitanika koji su izrazili želju da napuste naselje mlađi od 25 godina (71%).

Međutim, postoje i pozitivni nalazi koji ukazuju na to da više od polovine ispitanika (58%) vjeruje da mogu više doprinijeti svojoj zajednici tako što će ostati umesto da odu. Ovo sugerise priliku za rad na inicijativama koje imaju za cilj smanjenje migracije i podsticanje osećaja angažmana i osnaživanja zajednice.

Ipak, istraživanje naglašava ozbiljnost problema jer je značajan broj ispitanika lično svestan pojedinaca koji su već migrirali. Ovo naglašava postojeći izazov odliva mladih i njegove negativne efekte na naselja. Fokus grupe su to takođe potvrdile kao primarnu zabrinutost, posebno u pogledu odlaska mladih iz albanskih i drugih nesrpskih zajednica. Faktori koji utiču na ovu migraciju uključuju nedostatak mogućnosti za zapošljavanje, ograničene izglede, neadekvatne infrastrukturne uslove i političku situaciju.

Verujem da mogu učiniti više za svoju porodicu i zajednicu tako što ću ostati umesto da odem

Ovi nalazi pružaju vredno razumevanje složene dinamike koja okružuje migraciju u naseljima. Oni naglašavaju hitnu potrebu za sveobuhvatnim strategijama koje se bave osnovnim uzrocima migracije, poboljšavaju uslove života, stvaraju ekonomske mogućnosti i promovišu socijalnu koheziju. Baveći se ovim izazovima moguće je ublažiti negativne efekte migracija i negovati povoljnije okruženje koje podstiče mlade da ostanu i doprinosu razvoju svojih zajednica.

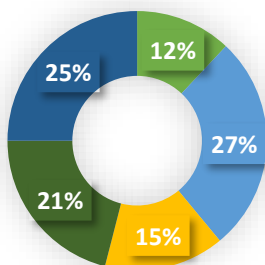
PERSPEKTIVA KA POBOLJŠANJU STANJA U NASELJAMA

Razumevanje perspektive ispitanika u pogledu poboljšanja uslova u naseljima je ključno za procenu njihovih nada, očekivanja i ukupnih izgleda za budućnost. Ispitujući njihove stavove prema potencijalnim poboljšanjima, istraživanje je imalo za cilj steći uvid u nivo optimizma stanovnika i njihovu percepciju mogućnosti za pozitivne promjene.

Kroz niz pitanja, anketa, fokus grupe i intervjui nastojali su da sagledaju perspektive stanovnika o tome da li vjeruju da se situacija u njihovim naseljima popravlja ili imaju nadu u buduća poboljšanja. Istraživanje je imalo za cilj razumeti njihove stavove prema različitim aspektima, kao što su razvoj infrastrukture, pristup uslugama, mogućnosti zapošljavanja, socijalna kohezija i ukupni kvalitet života, identifikacijom aspiracija, briga i područja za koja smatraju da su potrebna poboljšanja stanovnika. Ove informacije mogu voditi kreatorima politika, lokalnim vlastima i zainteresovanim stranama u razvoju ciljanih strategija, politika i intervencija koje se bave specifičnim potrebama i aspiracijama stanovnika.

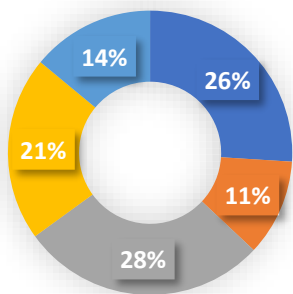
Osim toga, razumevanje perspektive stanovnika prema poboljšanju može pomoći u podsticanju osećaja pripadnosti, osnaživanja i angažmana unutar zajednice. Takođe može olakšati dijalog i saradnju između članova zajednice i relevantnih aktera kako bi zajednički radili na postizanju pozitivnih promena.

Verujem da se uslovi u okruženju u kojem živim popravljaju.

- Veoma se slažem
- Delimično se slažem
- Nemam stav
- Delimično se ne slažem
- Uopšte se ne slažem

Verujem da se situacija u naselju u kojem živim može popraviti

- U potpunosti se slažem
- Delimično se slažem
- Nemam stav
- Delimično se ne slažem
- Uopšte se ne slažem

Rezultati istraživanja o trenutnom poboljšanju uslova života u naseljima ukazuju na generalno podjeljeno mišljenje ispitanika. Ohrabruje podatak da je 46% ispitanika izrazilo negativan stav, dok je mala većina ili pozitivno ili je neodlučna.

Nadalje, na pitanje o njihovom uverenju u potencijal za poboljšanje, manji broj ispitanika (26%) je izrazio pozitivno uverenje, a dodatnih 11% ima djelimično uvjerenje. Ovo ukazuje na nedostatak optimizma i nade među stanovnicima u pogledu mogućnosti poboljšanja uslova života u naseljima.

Različiti osećaji su odjekivali u intervjuima i fokus grupama, gde su učesnici delili pozitivan stav prema poboljšanju situacije. Postojalo je čvrsto uverenje da su najgora vremena u ovim naseljima prošla i da su stvoreni uslovi za napredak. Ova optimistična perspektiva sugerise da postoji zajedničko uverenje u potencijal za pozitivne promene i zajedničku posvećenost radu na tom napretku.

Iako je važno uvažiti oprezan pristup zbog značajnog broja ispitanika koji nisu izrazili jasno mišljenje, ukupni stavovi i uverenja većine ispitanika i učesnika fokus grupa ukazuju na veliki uticaj trenutne situacije na ove odgovore.

MEĐUETNIČKA SARADNJA

Istraživanje je stavilo značajan akcenat na istraživanje teme međuetničke saradnje između zajednica u naseljima. U upitnik su uključena različita pitanja kako bi se procenio nivo poverenja, osećaja i očekivanja zajednica koje žive u multietničkim sredinama. Cilj je bio da se stekne uvid u prirodu i učestalost interakcija između različitih zajednica, kao i da se identifikuju potencijalna područja za poboljšanje.

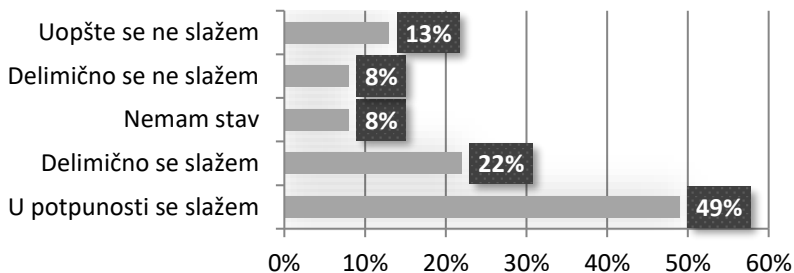
Fokus grupe i intervjui koji su vođeni tokom istraživanja dalje su se bavili temom međuetničke saradnje, služeći kao platforme za dubinske diskusije i razgovore među učesnicima. Ove diskusije su imale za cilj da otkriju postojeću dinamiku, izazove i mogućnosti u vezi sa međuetničkim odnosima unutar naselja. Fokusirajući se na ovu temu, istraživanje je nastojalo istaknuti potencijalna područja zabrinutosti i preporučiti strategije za podsticanje bolje saradnje i razumievanja među zajednicama.

Nalazi iz upitnika, fokus grupa i intervjua pružice vredan uvid u trenutno stanje međuetničke saradnje u naseljima. Oni će pomoći da se identifikuju sve postojeće praznine ili prepreke koje mogu ometati efikasnu saradnju i izgradnju poverenja među zajednicama. Osim toga, diskusije i prijedlozi koje daju učesnici će ponuditi vredne perspektive o promenama i poboljšanjima potrebnim za jačanje međuetničke saradnje i stvaranje inkluzivnijeg i skladnijeg životnog okruženja za sve stanovnike.

Ovi rezultati istraživanja mogu poslužiti kao osnova za buduće inicijative, politike i programe koji imaju za cilj promoviranje međuetničkog dijaloga, jačanje odnosa i

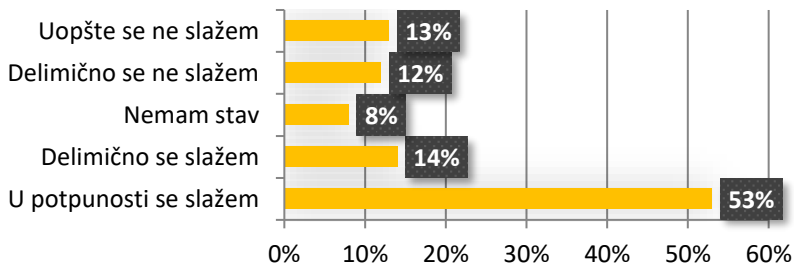
podsticanje osećaja jedinstva i saradnje među zajednicama u naseljima. Baveći se identifikovanim izazovima i nadograđujući se na zajedničke težnje i preporuke, moguće je raditi na stvaranju kohezivnijeg i inkluzivnijeg tkiva zajednice koje slavi različitost i promovise međuetničko razumijevanje.

Imam slobodu u komšiluku, ne osećam se diskriminisano

Većina ispitanika, kao i učesnika fokus grupa i intervjua, izrazila je uverenje da je malo verovatno da će doći do sukoba. Stavovi učesnika su u skladu sa idejom da su se međuetnički odnosi vremenom poboljšali i da su prethodni periodi sukoba i napetosti sada iza njih. Ova pozitivna ocena odražava osećaj tolerancije i međusobnog poštovanja među stanovnicima, što ukazuje da međuetničke interakcije nisu opterećene sukobima i da se ljudi osećaju sigurno u svom multietničkom okruženju.

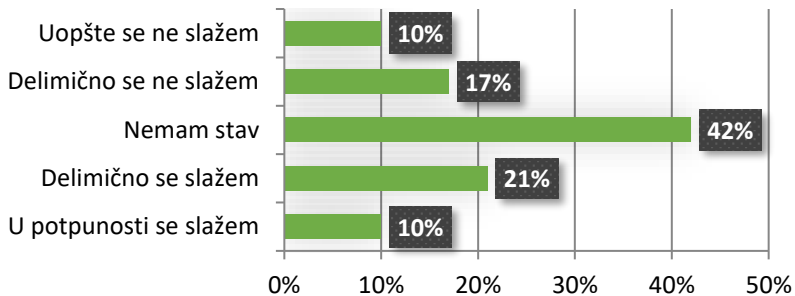
Verujem da je situacija u naselju dobra i da u bliskoj budućnosti neće biti sukoba.

Vriedi napomenuti da čak i kada se incidenti dogode u širem kontekstu, situacija u naseljima ostaje nepromenjena, što učvršćuje ideju da su međuetnički odnosi stabilni i mirni, bez obzira na političke probleme.

Ovi nalazi su ohrabrujući jer pokazuju pozitivnu društvenu klimu i nedostatak značajnih međuetničkih tenzija među građanima. Ova percepcija skladnog suživota može doprineti negovanju poverenja, saradnje i društvene kohezije među zajednicama. Takođe naglašava potencijal za nadogradnju ove pozitivne dinamike za dalje jačanje međuetničkih odnosa i promovisanje održivog mira u naseljima.

Verujem da mladi ljudi iz naselja u kojem živim imaju priliku da sarađuju.

Nalazi u vezi sa saradnjom mladih i mogućnostima za sklapanje prijateljstva naglašavaju zabrinjavajući aspekt trenutne situacije. Istraživanje pokazuje da postoji nedostatak uočenih mogućnosti za saradnju mladih i ograničeni putevi za izgradnju odnosa i prijateljstva u različitim zajednicama.

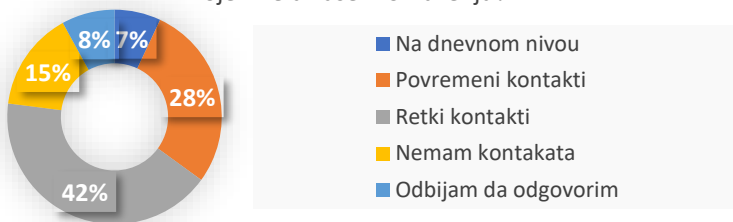
Većina ispitanika koji ostaju neutralni ili izražavaju nedostatak mišljenja u vezi sa saradnjom mladih sugerise opšti osećaj neizvesnosti ili nesvesnosti o potencijalu za saradnju među mladim ljudima iz različitih zajednica. Ovo se može pripisati nedostatku postojećih platformi ili inicijativa koje olakšavaju takve interakcije.

Slično tome, uverenje da postoje ograničene mogućnosti za sklapanje prijateljstva dodatno naglašava društvene prepreke s kojima se mladi ljudi suočavaju u razvijanju odnosa među zajednicama. Odsustvo prostora ili aktivnosti koje promovišu međuetničku interakciju doprinosi uočenom nedostatku mogućnosti da se mladi okupe i formiraju značajne veze.

Potvrda ovih nalaza kroz fokus grupe i intervjue naglašava potrebu za zajedničkim naporima na rešavanju ovog pitanja. Stvaranje strukturiranih programa, prostora u zajednici i platformi koje neguju međuetničku saradnju mladih i pružaju mogućnosti za izgradnju prijateljstva moglo bi pomoći u premošćivanju ovih društvenih podela. Aktivnim promicanjem i podržavanjem inicijativa koje okupljaju mlade ljude iz različitih zajednica, moguće je podsticati saradnju, razumijevanje i međusobno poštovanje među njima.

Ulaganje u projekte koji olakšavaju angažman mladih, kulturnu razmenu i zajedničke aktivnosti mogu pomoći u razbijanju barijera i negovanju pozitivnih odnosa između mladih ljudi iz različitih sredina. Na taj način, opština može da podstakne osećaj pripadnosti, inkluzivnosti i društvene kohezije među svojom populacijom mladih, što vodi ka harmoničnijoj i međusobno povezanijoj zajednici.

Koliko često imate kontakte sa ljudima iz drugih zajednica koje žive u vašem okruženju?

KAKO OCENJUJETE SVOJE KONTAKTE SA PRIPADNICIMA DRUGIH ZAJEDNICA U NASELJU?

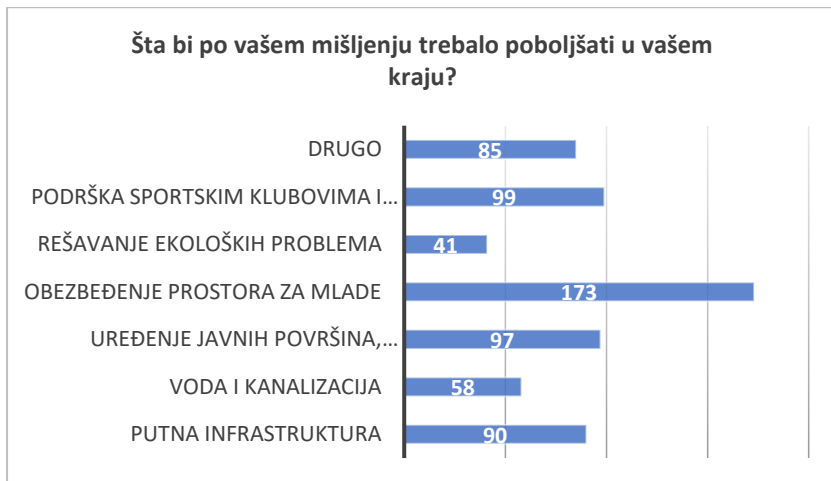

Rezultati ankete o poverenju između zajednica i uverenju da se za pomoć oslanjaju na susede iz drugih zajednica ukazuju na određeni nivo nepoverenja i rezervisanosti kod značajnog dela ispitanika. Međutim, vredno je napomenuti da su fokus grupe i intervjui pružili pozitivniji pogled, što ukazuje na bolje odnose i saradnju.

Kako bi se podstaklo veće poverenje i poboljšali međuetnički odnosi, ključno je pozabaviti se rezervama i izgraditi mostove razumijevanja i saradnje. Treba uložiti napore da se promoviše dijalog, podstiču događaji u zajednici koji okupljaju različite zajednice i stvaraju prilike za smislene interakcije. Olakšavanjem komunikacije i negovanjem zajedničkih iskustava postaje moguće razbiti barijere i izgraditi poverenje među zajednicama. Osim toga, inicijative usmerene na promovisanje različitosti, inkluzije i međusobnog poštovanja mogu igrati vitalnu ulogu u jačanju međuetničkih odnosa i stvaranju osećaja jedinstva unutar naselja.

Važno je prepoznati da poboljšanje međuetničkih odnosa zahteva dugoročne i trajne napore, jer promena percepcije i izgradnja poverenja zahtevaju vreme. Promovisanje dijaloga, saradnje i inkluzivne prakse zajednice, moguće je stvoriti okruženje u kojem stanovnici mogu razviti pozitivne odnose i prevazići rezerve prema međuetničkim interakcijama.

POBOLJŠANJE ŽIVOTNIH USLOVA

Povratne informacije ispitanika o promenama potrebnim za poboljšanje uslova života u zajednici su u skladu sa temama koje se ponavljaju tokom istraživanja.

Većina ispitanika je istakla važnost stvaranja prostora u kojima se mladi mogu družiti i povezivati, jer je to identifikovano kao značajno pitanje. Osim toga, značajan broj ispitanika je istakao potrebu za popravkom infrastrukture u naselju, kao i rešavanje izazova zapošljavanja.

Tokom fokus grupa i intervjuja, izneti su slični problemi, a identifikovana su i dodatna pitanja. Učesnici su spomenuli poteškoće sa kojima se suočavaju pripadnici nevećinskih zajednica u pronalaženju zaposlenja, nedostatak informacija dostupnih na službenim jezicima, nedovoljan pristup uslugama osnovnog obrazovanja i zdravstvene zaštite, te nedostatak kulturnih događaja za nevećinske zajednice.

Na osnovu ovih nalaza, jasno je da rešavanje ovih izazova i provođenje neophodnih promena mogu doprineti poboljšanju ukupnog kvaliteta života u zajednici. Napore treba usmeriti ka stvaranju sigurnih i privlačnih prostora za druženje mladih i podsticanju mogućnosti zapošljavanja. Davanje prioriteta popravkama infrastrukture može poboljšati fizičko okruženje i dobrobit stanovnika. Osim toga, osiguravanje jednakog pristupa informacijama, obrazovanju, zdravstvenoj zaštiti i kulturnim događajima za sve članove zajednice, bez obzira na njihovu etničku pripadnost, ključno je za promovisanje inkluzivnosti i negovanje osjećaja pripadnosti.

Od suštinske je važnosti angažovanje lokalne samouprave sa zainteresovanim stranama i relevantnim institucijama kako bi se razvili sveobuhvatni akcioni planovi koji se bave ovim identifikovanim potrebama i izazovima. Zajedničkim radom i uzimajući u obzir različite perspektive i prioritete stanovnika, postaje moguće implementirati ciljane inicijative koje mogu dovesti do opipljivih poboljšanja uslova života u zajednici.

ZAKLJUČAK

Zaključno, istraživanje sprovedeno u opštini Zvečan rasvetlilo je različite aspekte koji se odnose na uslove života, migracije, međuetničku saradnju i izazove sa kojima se suočavaju različite zajednice u naseljima. Evo nekoliko ključnih tačaka za sumiranje nalaza:

Istraživanje je pokazalo značajan stepen nezadovoljstva stanovnika, posebno mladih, uslovima života u naseljima. Loša infrastruktura, ograničene mogućnosti za socijalizaciju i teškoće u upravljanju tekućim prihodima bili su među glavnim problemima. Međutim, među ispitanicima je postojalo pozitivno uverenje da se situacija može popraviti.

Migracije su se pojavile kao glavni problem, sa znatnim brojem ispitanika koji su poznavali ljude koji su se iselili iz svojih naselja posljednjih godina. Nezadovoljstvo uslovima života, posebno među mlađom populacijom, doprinelo je visokoj stopi potencijalne emigracije. Naponi za smanjenje migracije trebali bi se fokusirati na poboljšanje životnih uslova, pružanje podrške i mogućnosti za mlade ljude i rešavanje osnovnih uzroka.

Istraživanje je istaklo i pozitivne i izazovne aspekte međuetničke saradnje. Iako je postojala opšta percepcija da je malo verovatno da će doći do međuetničkih sukoba i da su susedi iz drugih zajednica tretirani s poštovanjem prema ljudima, postojala je zabrinutost u vezi sa ograničenom saradnjom mladih, nedostatkom mogućnosti za sklapanje prijatelja u različitim zajednicama i osećajem diskriminacije u nekim slučajevima.

Nivo poverenja između zajednica bio je relativno nizak, pri čemu je značajan deo ispitanika izražavao neutralne ili negativne stavove. Ograničeni svakodnevni kontakti sa ljudima iz drugih zajednica takođe su doprineli rezervisanju i nedostatku poverenja. Treba uložiti napore da se podstakne više interakcija, izgradi poverenje i promoviše saradnja između različitih zajednica, posebno među mladima.

Ispitanici su identifikovali nekoliko oblasti kojima je potrebno obratiti pažnju za poboljšanje životnih uslova. To je uključivalo potrebu za prostorima u kojima se mladi mogu družiti, popravke infrastrukture, mogućnosti zapošljavanja, pristup informacijama na službenim jezicima, poboljšane usluge obrazovanja i zdravstvene zaštite i dostupnost kulturnih događaja za nevećinske zajednice.

Sve u svemu, nalazi istraživanja naglašavaju važnost rešavanja identifikovanih izazova i rada na inkluzivnom i održivom razvoju u naseljima. Zajednički napori koji

uključuju lokalnu zajednicu, institucije i zainteresovane strane su od suštinskog značaja za sprovođenje ciljanih inicijativa koje se bave specifičnim potrebama različitih zajednica. Fokusiranjem na unapređenje infrastrukture, zapošljavanje, angažovanje mladih i promovisanje međuetničke saradnje, mogu se postići pozitivne promene za poboljšanje opšteg blagostanja i izgleda stanovnika opštine Zvečan.

PREPORUKE

Dati prioritet popravkama infrastrukture i poboljšanjima u naseljima kako bi se poboljšali uslovi života. Ovo uključuje ulaganje u putne mreže, vodovodne i sanitarne sisteme, snabdijevanje električnom energijom i javne prostore. Sarađivati sa relevantnim vlastima i zainteresovanim stranama kako bi se osigurala sredstva za infrastrukturne projekte.

Obezbediti namenske prostorije i objekte u kojima se mladi ljudi iz različitih zajednica mogu okupiti, družiti i uključiti u zajedničke aktivnosti. Osnovati društvene centre, sportske objekte, kulturne prostore i omladinske klubove koji promovišu inkluzivnost, saradnju i lični razvoj.

Rešavanje problema ograničenog zapošljavanja promovisanjem inicijativa za otvaranje novih radnih mesta. Bliska saradnja sa lokalnim preduzećima, organizacijama privatnog sektora i razvojnim agencijama kako bi se privukle investicije, podržali preduzetništvo i obezbedili programe stručne obuke.

Razviti i implementirati programe koji neguju međuetničku saradnju i razumevanje. Omogućite zajedničke projekte, kulturnu razmenu i događaje u zajednici koji okupljaju ljude iz različitih zajednica. Promovisanje dijaloga, tolerancije i uvažavanje različitih pozadina kroz radionice, seminare i kampanje podizanja svesti.

Poboljšati dostupnost jezika pružanjem informacija, usluga i obrazovnih materijala na službenim jezicima koje govore različite zajednice. Promovisati dvojezično obrazovanje i podsticati očuvanje kulturnog i jezičkog nasljeđa.

Sarađivati sa pružaocima zdravstvenih usluga, nevladinim organizacijama i vladinim agencijama na rešavanju dispariteta u zdravstvenoj zaštiti, poboljšanju infrastrukture i obezbeđivanju neophodne medicinske opreme. Promovisanje programa na terenu koji se fokusiraju na zdravlje zajednice, preventivnu negu i zdravstveno obrazovanje.

Podsticati aktivno građansko učešće i predstavljanje svih zajednica u procesima donošenja odluka. Ojačati odbore za zajednice, ohrabriti članove zajednice da preuzmu vodeće uloge i osigurati uključivanje različitih perspektiva u strukture lokalne samouprave. Podržati inicijative koje promovišu inkluzivno učešće, dijalog i saradnju među zajednicama.

Poboljšati pristup informacijama i komunikacijskim kanalima za sve članove zajednice. Poboljšati širenje relevantnih informacija putem više platformi, uključujući web stranice, društvene mreže i oglasne table u zajednicama. Osigurati da su informacije dostupne na službenim jezicima i razmotriti ciljane strategije širenja kako bi se doseglo do marginalizovanih grupa ili manje povezane zajednice.

Podsticati kulturne događaje i proslave koje ističu raznolikost i baštinu svih zajednica. Podržati inicijative vođene zajednicom koje promovišu kulturnu razmenu, tradicionalnu umetnost i kulturne performanse. Podsticati učešće svih članova zajednice, slaviti zajedništvo i promovirati interkulturalni dijalog.

Ove preporuke treba da budu prilagođene specifičnom kontekstu i potrebama opštine Zvečan. Saradnja između lokalnih vlasti, predstavnika zajednica, organizacija civilnog društva i drugih zainteresovanih strana je ključna za uspešnu implementaciju ovih preporuka i dugoročno poboljšanje uslova života, međuetničke saradnje i opšteg blagostanja u naseljima.

NATIONAL
ENDOWMENT
FOR
DEMOCRACY

SUPPORTING FREEDOM AROUND THE WORLD

Advocacy Center
for Democratic Culture